

et in 4, d. 49, quaestione 11, quia sentit, visionem beatam non esse effective ab intellectu. Unde idem solet tribui nominalibus, quia eodem modo sentiunt visionem a solo Deo fieri. Nam ad solam receptionem visionis non videtur esse necessarium lumen, quanquam in hoc aliter sentiunt Gabriel, Richardus et Marsilius, ut capite sequenti dicamus. Aliter negant alii necessitatem hujus luminis, existimant enim præter speciem objecti et potentiam non esse necessariam aliam qualitatem, et ideo dicunt ipsam speciem debere intelligi nomine luminis, quatenus manifestat objectum. Nec desunt, qui hanc sententiam tribuant D. Thomæ, 1 parte, quaestione 12, articulo 2 et 5, quatenus dicit, lumen gloriæ requiri ad videndum Deum tanquam similitudinem quamdam objecti visi, nam species intelligibilis nihil aliud est, quam similitudo objecti. Vera tamen et communis sententia est, dari in beatis hujusmodi lumen prout a nobis est ratio ejus explicata. Circa quam sententiam tria breviter videnda sunt. Primum, an sit hoc lumen gloriæ; secundum, quod sit munus ejus seu utilitas; tertium, quanta sit necessitas ejus.

3. *Assertio.* — Circa primum dicendum est, dari in beatis lumen gloriæ, quo eorum intellectus elevatur ad videndum Deum. Sic divus Thomas, supra et 3, contra Gentes, capite 53, et illis locis Cajetanus et Ferrarius, Capreolus, Paludanus, Sotus 4, dist. 49, Bonaventura 3, d. 14, art. 1, qu. 3, ad ult. et art. 2, qu. 1, ad 3, Major ibi qu. 2, Argentina 4, d. 49, q. 2, art. 1 et ibi Richardus, art. 3, q. 2 et in 3, d. 14, art. 3, qu. 1, Marsilius, qu. 10, art. 2, Henricus quodlib. 8, qu. 3 et quodlib. 4, qu. 6, et in hujus confirmationem solent adduci ex Scripturis illud Psalm. 55: *In lumine tuo videbimus, lumen* et illud 1, Joannes 3: *Similes ei erimus*, scilicet in participatione luminis ad videndum ipsum, et Isai. 60: *Non erit ibi amplius Sol ad lucendum per diem, nec splendor Lune illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam.* Quæ verba quasi exponens Joannes Apocalyp. 21 et 22, inquit: *Civitas non eget Sole, neque Luna, ut luceant in ea: nam claritas Dei illuminabit eam.* Quomodo etiam ait Nazianzenus, oratione 10: *Magno Regi stans hinc atque illinc magno lumine impletur, et fere similia habet orat. 11 et 18, et similes locutiones reperiuntur passim in Patribus, quæ sunt accommodatæ ad rem explicandam, sed non satis cogunt.*

4. Præcipue ergo fundatur hæc sententia in

Clementina *Ad nostrum*, de Hæret. Ubi inter errores Begardorum et Biguinorum damnatur: *Quod anima non indiget lumine gloriæ ipsam elevante ad Deum videndum.* Propter quod testimonium Capreolus, Cajetanus, Ferrarius, Sotus et nonnulli alii existimant hanc sententiam esse de fide, sed quamvis absolute loquendo de lumine gloriæ certissimum sit dari beatis ad videndum Deum, tamen loquendo de lumine sub ratione a nobis explicata, non videtur de fide ex vi illius definitionis. Quod ut declaremus, verum sensum Concilii aperire necesse est.

5. *Prima interpretatio Concilii.* — *Rejicitur.* — Primo ergo quidam interpretantur illud Concilium de lumine gloriæ increato. Nam Concilium non dicit esse necessarium lumen gloriæ creatum, sed simpliciter lumen gloriæ elevans intellectum: potest autem elevari ipso increato lumine, aliquo modo sibi unito et confortante ipsum ad videndum. Hæc vero interpretatio ab omnibus rejicitur, quia Concilium loquitur de lumine gloriæ eo modo, quo theologi loqui solent: omnes autem per lumen gloriæ intelligunt aliquid creatum. Deinde quia lumen gloriæ increatum non proprie elevat hominis intellectum, nisi quatenus aliquid in ipso intellectu Deus operatur supra naturam ejus: nam ipsum lumen increatum per se ipsum non unitur formaliter intellectui; sicut voluntas non elevatur ad amandum per ipsam charitatem increatam et per essentiam, Dei sed quatenus in voluntate aliquid infundit.

6. *Secunda interpretatio.* — *Non admittitur.* — Secundo, ut Capreolus supra refert, aliqui dixerunt, per lumen gloriæ intelligi posse ipsam visionem, Deum manifestat et ut sic dicitur lumen. Nam Concilium solum intendit docere contra illos hæreticos, visionem illam esse supernaturalem et hoc sensu dicit, esse necessarium lumen: ergo si quis docet illam visionem necessario infundi a Deo, et illam vocet lumen gloriæ infusum, satisfacit intentioni Concilii. Sed hæc fuga etiam rejicitur, tum propter rationem supra factam ex communi significatione vocis: tum etiam quia Concilium dicit requiri lumen elevans ad videndum: ergo distinguit lumen a visione: visio enim non proprie elevat ad videndum, sed constituit formaliter videntem. Item contra hanc expositionem faciunt, quæ dicimus contra sequentem.

7. *Tertia interpretatio.* — *Non probatur.* — Tertio, aliqui dixerunt, per lumen gloriæ intelligi auxilium supernaturale necessarium ad eliciendam visionem, sive per modum habitus,

sive per modum actionis, et sive sit res distincta a visione, sive non. Ita refert Sotus, quaestione 2, articulo 4. Et nonnullis recentioribus theologis placet expositio: tamen non est probanda. Primo propter rationem factam, quia in propria significatione et communi illius vocis, lumen non significat concursum, sed qualitatem aliquam et non licet improprie Concilium interpretari, alias nihil est certum. Deinde quia Concilium distincte damnat duos errores: primus erat visionem illam esse naturalem, contra quem definit esse supernaturalem et in hoc continetur, quod est necessarium auxilium supernaturale ad efficiendam illam: alter error erat, quod lumen non sit necessarium et hoc distincte et per se damnat: ergo aliquid in hoc docet, quod in altero non continebatur.

8. *Quarta interpretatio.* — *Non placet.* — Quarto alii per lumen intelligunt qualitatem infusam distinctam a visione, tamen dicunt, illam esse solum speciem quamdam intelligibilem objecti. Sed hoc etiam displicet. Primo, quia non solet species significari nomine luminis, nisi valde metaphorice; secundo, quia in eo sensu nulla fuisset ratio illius definitionis nisi juxta opinionem dicentem, dari hujusmodi speciem creatam essentiæ divinæ: quam esse contra D. Thomam et theologos communiter, imo et falsam esse ostendimus. Probat sequela, quia illa opinio supponit, solam efficientiam objecti cum intellectu sufficere, ergo si essentia divina per se dat efficientiam objecti, non est necessarium aliud principium et consequenter neque lumen; ergo oportet rejicere opinionem, quæ ipsi divinæ essentiæ tribuit objecti efficientiam. Atque ita juxta illam expositionem hanc solam sententiam damnasset Concilium et contrariam approbasset, quod dicere absurdum est. Tertio, quia species objecti ex natura sua non requiritur ad elevandam potentiam, sed ad conjungendum objectum potentiæ, quæ necessitas reperitur etiam in actibus naturalibus ad quos potentia non elevatur; ergo cum Concilium loquatur de lumine necessario ad elevandam potentiam, non loquitur de sola specie, neque enim ex sola necessitate speciei posset colligi, visionem esse supernaturalem. Loquitur ergo Concilium de lumine, quod sit virtus elevans potentiam ex parte ejus.

9. Quocirca licet hæc definitio non sit aperta, multum favet huic sententiæ: et confirmari potest ex alia generali doctrina de habitibus infusis ad supernaturales actus eliciendos. Nam

est eadem, vel major ratio de hoc lumine, quia etiam illud ponitur, ut quædam virtus infusa, cujus actus non minus supernaturalis est, quam actus aliarum virtutum infusarum, ut ex supra dictis constat. Ergo non videtur minus certum, dari hujusmodi lumen ad videndum quam charitatem ad amandum et alias virtutes ad actus suos et hoc magis constabit ex dicendis in secundo puncto. Ubi ratio hujus veritatis reddetur. Et contrarium opinantibus satis fiet.

CAPUT XV.

QUÆ SIT NECESSITAS, QUODVE MUNUS LUMINIS GLORIÆ.

1. *Varii modi dicendi.* — *Primus modus.* — *Probatur auctoritate.* — Circa secundum de munere vel utilitate hujus luminis, quinque esse possunt dicendi modi. Primus et mihi certus est, requiri hoc lumen, ut conferat intellectui virtutem activam et connaturalem ad efficiendum actum visionis, ita ut quoad fieri possit, suppleat ex hac parte defectum ipsius potentiæ. Hæc est sententia Capreoli, Cajetani, Ferrarii, Sotii et omnium Thomistarum ac etiam theologorum, qui negant, dari speciem creatam et impressam essentiæ divinæ, et affirmant intellectum effective concurrere ad visionem. Nam ex his principiis fere evidentem sequitur, hoc esse munus luminis gloriæ et sine illo superfluum esse tale lumen. Est etiam hæc clara sententia D. Thomæ, ut patet ex d. qu. 12, art. 2 et 5. Nam in 2, jacet fundamentum, quod, ut videbimus, unicum fere est in hac materia et ideo attente considerandum est: Ait ergo, *ad videndum duo requiri, unum est virtus visiva, aliud unio rei visæ cum visu.* Sed dicunt quidam, per virtutem visivam intelligere divum Thomam potentiam videndi, informatam specie impressa, per unionem vero rei visæ cum visu intelligere illam, quæ fit per speciem expressam. Sed hoc sicut est contra omnem usitatum modum loquendi, ita plane est contra mentem D. Thomæ: illud enim principium, quod divus Thomas sumit, vulgare est inter philosophos, qui præter actum videndi et terminum ejus, requirunt ex parte principii potentiam visivam et unionem cum objecto, quam dicunt fieri per speciem et sic dicunt notitiam seu visionem esse partem mentis ex potentia et objecto, quam vocavit Augustinus memoriam fecundam. In hoc ergo eodem sensu sine dubio lo-